

MØBLER til en aldrende krop

Da Poul Volther i 1946 tegnede FDB Møblers til dato mest solgte stol, Pindestolen, tænkte han på et ungt menneske. Nu har studerende redesignet klassikeren med tanke på ældre brugeres behov

Af Louise Witt

Kan unge mennesker sætte sig ind i, hvordan det er at have en ældre krop? Det skulle de to studerende Louise Agth Lindstrøm og Mathilde Juul Ipsen på 26 og 29 år prøve som en del af deres studier i møbeldesign på Det Kongelige Akademi i København.

De studerende fik bl.a. en tyngdevest på, dvs. en vest med små vægtlodder i, der gør det anstrengende at bevæge sig. De skulle også gå med briller, der nedsætter synet, og de fik handsker på, der gør det sværere at bevæge fingerleddene – akkurat som mennesker med gigt oplever det.

”Kroppen blev tungere, og det var lidt ligesom at skrue ned for alle sanser,” husker Louise Agth Lindstrøm.

”Jeg lagde mærke til, at det var rart at have noget at tage fra ved med hænderne,” siger Mathilde Juul Ipsen.

Erfaringerne skulle de unge bruge som en del af workshoppen ’Furniture for our future selves’. Her skulle de redesigne Poul Volters stol J46, kendt som Pindestolen, til deres egen krop i en ældre version.

Da Poul Volther som leder af FDB Møbler i 1946 designede den i dag ikoniske stol, tænkte han på en rask og rørig gennemsnitsmand. Det var de modernistiske designere uddannet til. Stolen er siden blevet rost for sit enkle, tidløse design og findes i dag i ca. en million eksemplarer rundt om i Danmark. Men passer J46’eren stadig godt til dem, der købte de første eksemplarer? For at blive klogere på det, interviewede Louise Agth Lindstrøm og studieveninden Louises bedsteforældre.

Masser af puder og tæpper

”De fortalte, at de var blevet glade for høje stole i stedet for en lav sofa, og de har gjort sig man-

Studerende har designet et armlæn, der kan sættes på Pindestolen. Det giver et støttepunkt, når brugeren skal sætte sig eller rejse sig igen.
Foto: Det Kgl. Akademi

ge overvejelser om, hvordan deres møbler kunne blive rarere at være i med fx puder og tæpper, fordi de også opholder sig i dem over længere tid,” fortæller Louise Agth Lindstrøm.

”At opleve et andet perspektiv giver os nye idéer som designere,” supplerer Mathilde Juul Ipsen.

De to piger valgte at give J46’eren to ekstra rygpinde, dvs. at gå fra fire til seks, og derved gøre rygstykket bredere. De designede også en siddehynde og en lang pude til at flette ind mellem rygpindene. På den måde blev stolen nemmere at gribe fat i og mere komfortabel, men beholdt Volthers udtryk.

Fremover kommer der sikkert flere af den slags workshops, siger deres møbelforfatter, Nicolai de Gier.

”Vi har brugt det som en anledning til at tale om design for ældre. Vi vil henlede de unges opmærksomhed på ældreområdet, fordi der er et stigende behov for godt design til den aldersgruppe. Flere studerende drømmer heller ikke bare om at tegne en ny spisestuestol, men vil gerne bruge deres fag på en samfundsrelevant måde,” mener professoren.

Over de seneste 20 år er der kommet ca. 400.000 flere danskere på 65 år eller derover, viser tal fra Danmarks Statistik. Pr. 1. januar 2023 var tallet ca. 1,2 millioner danskere i den aldersgruppe, og tallet stiger.

Det er også nogle anderledes ældre end tidligere, siger møbelforfatteren, hvis egne forældre er 86 år:

”De her generationer stiller helt andre krav. De er vant til godt design. De vil ikke bare over i en otiumstol. De vil imødekommes med smukke møbler,” mener han.

Det idéelle menneske

Tankegangen bag redesignet af Volthers Pindestol kaldes ’universelt design’, dvs. design, der kan bruges af alle. Unge som ældre og mennesker med eller uden handicap. Workshopen med fokus på universelt design blev støttet af Statens Kunstfond og Bevica Fonden.

Universelt design har længe vundet indpas blandt arkitekter, men i stigende grad også blandt designere, siger designer Mads Quistgaard, der er indehaver af bureauet Urgent.Agency og som medlem af Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Kunsthåndværk og Design har været med til støtte workshopen.

”Hvem har vi tidligere idealiseret i det offentlige rum og i medierne? Det har tit været unge mennesker, funktionelle og smukke mennesker. I den modernistiske bevægelse tog man også udgangspunkt i den perfekte person. En mand på 29 år, 180 cm, i topform og med perfekt syn på begge øjne. Hvis man gør det, bygger man fx et smukt nyt museum, og bagefter skal der en grim handicaprampe på for at tage hensyn til andre. I dag tænker man fra starten mere inkluderende og holistisk og forsøger at integrere mange hensyn. Fx tænker man fra starten adgang for alle ind i byløsninger samt hensyn til svagtseende i form af tydelig kommunikation og natur, hvis man skal sikre biodiversitet, dræne vand væk osv.,” siger Mads Quistgaard, der forudser meget mere universelt design fremover.

Designbevidste ældre

Rollatorer, seniorstole og badeskamler. Det er nogle af de hjælpemidler, som designmæssigt har rykket sig de senere år. Det siger Jeppe Vestergaard, der siden 2013 har drevet webshopen LivetSomSenior.dk.

”Det er en tendens, vi har oplevet, siden vi startede for ti år siden. Da var designet meget hospitalsagtigt. Det var meget atypisk, at ældre købte hjælpemidler selv. Det var noget, man fik stillet til rådighed af det offentlige. Der er sket en ændring, og flere og flere køber hjælpemidler selv. De vil ikke gå på kompromis med designet og lade andre vælge, hvad ►

En stok og en taburet i ét. Anker Bak har skabt ’Snild’. Foldetabureten i træ og læder kan bruges som stok, når den er klappet sammen.

Det sker, at FDB Møbler fremstiller Erik Jørgensen-tremmesofaen med ekstra lange ben, når det bliver efterspurgt af et plejehjem.
Foto: FDB Møbler

► de skal have. Det er nok mest tydeligt med rollatorer. Mange kunne få én gratis af kommunen, men for det første er den brugt, og for det andet vil de også gerne selv vælge, hvordan den skal se ud – og den skal ikke ligne et hjælpemiddel,” mener Jeppe Vestergaard.

Et eksempel på en rollator tænkt som universelt design er Butler fra ByAcre, der minder om et enkelt bakkebord. Da danske Anders Berggreen gik fra at designe barne- og klapvogne for mærket Seed til i 2015 at starte virksomhed med design af rollatorer, var hans mål: ”Kan vi lave en rollator, som ligner et møbel?” Hans forsøg modtog flere designpriser, bl.a. Danish Design Award. Siden har ByAcre lanceret flere design.

Et andet eksempel er stoleproducenten Farstrup Furniture, der er kendt for sine specialtilpassede stole, ikke mindst seniorstole. Farstrup har for nylig lanceret en ny lænestol, kaldet Munin, i samarbejde med den nyuddannede designer Lise Vester. Den kobler et stoledesign udviklet til mennesker med demens, fx bosiddende på plejehjem, med et udtryk, der også lige så godt kunne stå i et privat hjem og optræde på boligmagasinernes glittede sider. Stolen omslutter den siddende og har en stimulerende gyngemekanisme.

Hjælpemidler i Illums

En pioner på området er den snedkeruddannede, danske designer Anker Bak. Inspireret af sine bedsteforældre har han skabt så mange nye design, der kombinerer hjælpemidler med klassisk møbeldesign, at han

Carbon Ultralight hedder denne rollator fra det danske firma ByAcre. Målet var markant at forny udseendet af rollatorer. Foto: ByAcre

i 2022 stod bag en udstilling kaldet 'En ny værdighed' i Officinet i København. Her viste han fx foldetabureten 'Snild' i træ og læder, der kan bruges som stok, når den er klappet sammen.

”Jeg ønsker at lave en fusion mellem hjælpemiddelbranchen og møbelbranchen, der tager det bedste fra begge dele. Målet er, at man en dag kan gå i Illums Bolighus og købe hjælpemidler – og at vi slet ikke siger 'hjælpemidler'. Allerhelst vil jeg finde på et nyt ord”, fastslår Anker Bak.

Tror du, Anker Bak vil lykkes med sin mission? Kommer forretninger som Illums Bolighus til at sælge hjælpemidler i fremtiden?

”Ja, der kommer vi 100 % sikkert hen. Hjælpemidler går fra at være noget strengt funktionelt til også at blive et identifikationsobjekt,” mener designer Mads Quistgaard.

Spørgsmålet er så, om FDB Møbler er klar til at omsætte de studerendes nye idéer til praksis. ”Ikke helt,” siger FDB Møbblers adm. direktør, Ole Kiel.

”Indimellem fremstiller vi fx vores Erik Jørgensen-tremmesofa eller øreklapstolen Gesha med ekstra lange ben, fordi det bliver efterspurgt af et plejehjem. Så det sker. Det er superspændende for os at se de studerendes projekter, men vi tænker ikke, vi skal implementere idéerne, for så skal vi virkelig gå dybt ind i designet og redesigne fx J46-stolen helt. Det går ikke i forhold til ophavsret. Men det er inspirerende og sjovt for os i vores arbejde, og vi sponsorerer meget gerne stole til de studerende igen,” fastslår Ole Kiel. ■ ►

"Mit mål er at lave de produkter, som Børge Mogensen og Wegner ikke nåede at lave," siger designer og snedker Anker Bak, der i 2023 modtog Wegnerprisen. Foto: Carsten Ingemann

Jeg er blevet kaldt **MØBELAKTIVIST**

Anker Bak, snedker og møbeldesigner, har en mission om at skabe rollatorer og andre hjælpemidler til ældre, som Hans J. Wegner ville have gjort det

Af Louise Witt

Kan man blive aktivist ved at besøge sine bedsteforældre til en kop kaffe en gang om ugen? I Anker Baks tilfælde er svaret tilsyneladende: ja.

I dag er han 40 år og uddannet snedker og møbeldesigner. Da han studerede møbel-design på TEKO i Herning, besøgte han hver uge sin mormor og morfar i deres hjem i nærliggende Vildbjerg. Hans mormor, Maren Birgitte Bak, på dengang 86 år blev definierende for den unge Ankers karriere.

"Min mormor fik dårlig balance. Hun skulle have noget at støtte sig til. Hjælpemiddelcentralen kom med en rollator, men den ville hun ikke bruge. Ikke sådan et monstrum. Hun har altid skullet se nydelig ud: Der måtte ikke være nogen folder i tøjet; det var presset og strøget. Og hun satte håret med curlere hver anden dag. Da hun ikke selv kunne sætte håret, har jeg også hjulpet med at curle det op. Hun havde ikke lyst til at vise sig udenfor med den rollator, så hellere undvære at komme ud! Det gav mig idéen til at designe min krykke. Jeg ville skabe en krykke til min

mormor, som hun havde lyst til at gå med. Hun skulle føle, at den klædte hende," fortæller Anker Bak.

Som afsluttende eksamensprojekt på TEKO designede han i 2015 krykken 'Værdig' i træ. En let krykke skabt ud af ét stykke formspændt finér og med en bred, fjedrende fod. Ikke bare Anker Baks mormor tog godt imod den; krykken indbragte ham også flere designpriser, og Designmuseum Danmark valgte at optage krykken som en del af sin permanente samling.

Bedsteforældre som guruer

Lige siden har Anker Bak haft fokus på at skabe hjælpemidler til ældre og fysisk udfordrede inspireret af sine bedsteforældre – eller 'mine guruer', som han kalder dem. Det er blevet til et væld af design. Lige fra en lille pilleæske, kaldet 'Cyklus', til rollatoren 'Sindig' eller trolleyen 'Ærlig'. Altid er det i træ.

Hans design blev i 2022 vist på udstillingen 'En Ny Værdighed', der blev præmieret af Statens Kunstfond med 50.000 kr. Da han ►

”Der er kommet flere pæne rollatorer på markedet. Jeg synes dog, de nye kommer til at se meget hurtige ud. I stedet for at der skal være fart over feltet, synes jeg, man bør stå ved, at man ældes og er blevet langsommere,” mener Anker Bak. Foto: Jacob Fox Maule

Anker Bak fandt ikke en kiste, han ville begrave sine bedsteforældre i, da de døde. Så han designede kisten 'Ro'. Foto: Carsten Ingemann

► mistede sin mormor, havde han også nået at designe begravelseskisten 'Ro' til hende. Kisten bliver i dag forhandlet i hele Skandinavien.

Du har fokus på begrebet værdighed. Hvad er det, du gerne vil med dit design?

”Jeg er blevet kaldt møbelaktivist, fordi jeg arbejder for at lave design til alle mennesker. Jeg mener, at når man bliver ældre, skal man stadig kunne leve det liv, man har levet hidtil. Man skal kunne glæde sig til at blive ældre. Det skal ikke være 'one size fits all'. Det skal være op til det enkelte individ at vælge. Alt afhængigt af hvad du har været vant til af produkter, så skal det kunne følge med, når du bliver ældre. Paletten er ikke særligt bred i dag. Det handler for mig om at kunne give et ekstra valg. Det er uværdigt ikke at kunne træffe et valg. Mange har det måske fint med en plastikbænk i brusekabinen, men hvad hvis man gerne vil have noget andet, der passer til de møbler, man har i forvejen? Hjælpemiddelbranchen har i mange år kun set på konstruktion, funktion og pris. Det har handlet for lidt om æstetik. Jeg vil gerne have hjælpemiddelbranchen og møbelbranchen til at mødes,” fastslår Anker Bak.

”Jeg er ikke ham, der laver den næste stabelbare stol. Har vi behov for det? Der er allerede så mange stole. Der er ikke så mange rollatorer. Der er plads til rollatorer i træ. Jeg vil gerne invitere flere folk ind i det her felt: flere designere og flere producenter,” siger Anker Bak.

Glæden ved træ har Anker Bak med sig fra barndommens somre i Lommeryd i Sverige, hvor han besøgte sin fars forældre. Hans farfar ernærede sig som billedskærer. Bl.a. skar han mange ikoner til svenske kirker. Sommerdagene med tid i værkstedet og rulleteure i savsmuldet inspirerede Anker Bak til at blive snedker.

Hvorfor mener du, det er vigtigt at skabe hjælpemidler i træ?

”Vi skal gøre det, vi er bedst til her i verden. Jeg er god til konstruktion i træ. Og når der så er lavet ti rollatorer i træ, så er jeg ikke mere i den branche,” forudser han.

Wegners efterfølger

Forbilledet er møbeldesignere som Børge Mogensen og Hans J. Wegner, især sidstnævnte hvis møbler Anker Bak kan betragte længe. Han har nærstuderet spisebordsstolene Savbukkestolen (CH29) og Den runde stol (PP503), der også er kendt som The Chair, fordi den blev brugt i en TV-debat i 1960 mellem de amerikanske præsidentkandidater Kennedy og Nixon.

”Mit mål er at lave de produkter, som Børge og Wegner ikke nåede at lave. Wegner kunne ikke bruge sine egne møbler, da han blev gammel. Der er en historie fra hans datter, Marianne Wegner, om at hun fik Bamsestolen tilpasset til sin far, da han skulle på plejehjem. Han kunne nemlig ikke rejse sig fra den,” fortæller Anker Bak. ■

Anker Baks krykke 'Værdig' skabte han til sin mormor. I dag er den del af samlingen på Designmuseum Danmark i København. Foto: Jacob Fox Maule

Anker Bak sammen med sin mormor, Maren Birgitte Bak. 'Mine guruer' kalder Anker Bak sine bedsteforældre. Foto: Privat

OM ANKER BAK

- Født i 1983 og vokset op i Billund.
- Uddannet møbelsnedker og har en bachelor i møbeldesign.
- Har ud over designs til sine bedsteforældre bl.a. skabt den foldbare gyngestol 'Rocking Nest Chair', som Carl Hansen & Søn fremstiller. Stolen snedkererede han til sin søster, da hun var nybagt mor og havde brug for en amnestol.
- Introducerer møbeldesign på det japanske marked.
- Har vundet DM i møbelsnedkeri (2002) og Wegnerprisen og Snedkerprisen (2023).

KONKURRENCE:

101 Danske Designikoner

'101 danske designikoner' samler de mest betydningsfulde eksempler på dansk design, når det er bedst – fra PH-lampen og Post Danmarks røde postkasser over Margrethe-skålen og Arne Jacobsens Ægget til Nørregaards ribstrikede T-shirt og de gule Netto-posere med skottehunden. Alle har de fået status af ikoner, fordi de er blevet kendt, købt, brugt og elsket gennem generationer – både i Danmark og i udlandet.

Bogen, der fortæller historien om unikt design, som har indskrevet dansk formgivningskultur i den globale designhistorie, udkom første gang i 2014. Vil du læse med, kan du deltage i en konkurrence om en af de tre bøger, forlaget Strandberg Publishing donerer til Ældre Sagens læsere. Gå ind på hjemmesiden aeldresagen.dk/konkurrence og skriv dit navn og din adresse. Eller send os et postkort med navn og adresse, så vi har det i hænde senest 3. januar. Adressen er: Ældre Sagen, Snorresgade 17-19, 2300 København S. Mærk kortet 'Design'.

Vinderne får direkte besked.